

Veteranenbegraafplaats Loenen

Onderzoek onder houders veteranenpas

Drs. A. Luiten

NL-Eyes

Haarlem, 28 april 2014

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
<i>Achtergrond</i>	3
<i>Veldwerk en respons</i>	3
<i>Voorbehoud</i>	3
<i>Rapportage</i>	3
Hoofdstuk 1	Achtergrond van de respondenten	4
Hoofdstuk 2	De eigen uitvaart	6
Hoofdstuk 3	De veteranenbegraafplaats	9
Conclusie	14
Bijlage: Vragenlijst en uitnodigingsbrief	15

INLEIDING

Achtergrond

Door het Veteraneninstituut is in eind 2012 een onderzoek verricht naar de wensen die veteranen hebben ten aanzien van hun uitvaart (*De Laatste Eer*, maart 2013). Uit dat onderzoek bleek dat er bij sommige veteranen behoefte bestaat aan een speciale veteranenbegraafplaats. Monuta heeft om een duidelijker beeld te krijgen van de werkelijke omvang van deze behoefte in overleg met het fonds (Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg), het Veteranen Platform en het Veteraneninstituut een onderzoek laten uitvoeren.

Dit rapport is een verslag van de belangrijkste resultaten daarvan.

Veldwerk en respons

Het onderzoek is uitgevoerd middels een schriftelijke vragenlijst (zie bijlage), die is uitgezet onder een aselechte steekproef van 1000 veteranen van 53 jaar en ouder met een veteranenpas. In tegenstelling tot het eerder door Vi uitgevoerde onderzoek zijn de oudere leeftijdsgroepen (78 jaar en ouder) dit keer wel in de steekproef meegenomen.

De brief is eind februari verzonden en het veldwerk is afgesloten medio maart. Er is afgezien van een algemene reminder. In totaal stuurden 387 ondervraagden het formulier retour (respons 38,7%). 9 formulieren waren niet of bijna niet ingevuld; deze zijn niet in de analyse meegenomen.

Voorbehoud

Het onderzoek is gehouden onder houders van een Veteranenpas. Volgens het Vi heeft 2/3 van de veteranen een veteranenpas en wordt deze groep gekenmerkt door het belang dat men hecht aan de veteranenstatus. Extrapolatie naar de gehele doelgroep van veteranen is derhalve niet goed mogelijk. Een tweede voorbehoud willen wij maken voor het feit dat de aard van het onderzoek en de begeleidende brief mogelijk van invloed zijn geweest op de bereidheid om te responderen. Weliswaar werden ook veteranen die geen behoefte hebben aan een veteranenbegraafplaats opgeroepen deel te nemen, maar selectieve non-respons kan o.i. niet uitgesloten worden.

Rapportage

Dit onderzoeksrapport is beknopt en op de hoofdlijnen.

HOOFDSTUK 1

ACHTERGROND VAN DE RESPONDENTEN

Op 4 ondervraagden na gaat het om mannelijke veteranen (99%). De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is 73 jaar, maar de spreiding is groot zoals we uit tabel 1 kunnen opmaken. De jongste deelnemer aan het onderzoek was 53 jaar, de oudste 91 jaar. Ruim een kwart is 86 jaar of ouder. 56% van de respondenten is jonger dan 75 jaar; deze groep lijkt oververtegenwoordigd aangezien volgens het onderzoek uit 2012 35% van het veteranenbestand jonger was dan 77 jaar ¹.

Tabel 1. Leeftijd

		Aantal	%
Leeftijdscategorie	tot en met 60 jaar	79	20,9%
	61 tot en met 70 jaar	62	16,4%
	71 tot en met 75 jaar	71	18,8%
	76 tot en met 80 jaar	36	9,5%
	81 tot en met 85 jaar	26	6,9%
	86 jaar en ouder	102	27,0%
	niet ingevuld	2	,5%
	Totaal	378	100,0%

Ondanks de relatief hoge leeftijd is het aantal weduwnaars niet hoger dan 12% ; het merendeel van de ondervraagden (81%) is gehuwd of samenwonend en heeft één of meerdere kinderen.

Tabel 2. Burgerlijke staat en kinderen

		Aantal	%
Wat is uw gezinssituatie?	Alleenstaande of gescheiden	26	6,9%
	Gehuwd of samenwonend	308	81,5%
	Weduwe of weduwnaar	44	11,6%
	Totaal	378	100,0%
Heeft u één of meerdere kinderen?	Ja, één kind	35	9,3%
	Ja, meerdere kinderen	302	79,9%
	Nee, geen kinderen	41	10,8%
	Totaal	378	100,0%

Tabel 3 laat zien dat de respondenten redelijk gelijk aan de landelijke cijfers verdeeld over het land wonen. Er is een oververtegenwoordiging van Gelderland en Noord Brabant en een

¹ Eindrapportage DLE, pag. 27

ondervertegenwoordiging van met name Zuid Holland. Voor bijna 60% is het meer dan 50 jaar geleden dat men uitgezonden is als militair, voor iets meer dan een derde is de uitzending 25 jaar geleden of korter. Veertig procent heeft een militaire loopbaan van langer dan 10 jaar gehad, bij een kwart bleef die beperkt tot maximaal 2 jaar. De korte militaire loopbanen treffen we vooral aan bij de oudste groep deelnemers met name bij hen die voor 1963 zijn uitgezonden; velen van hen zullen als dienstplichtig militair zijn uitgezonden. Sinds mei 1997 is de dienstplicht in Nederland opgeschort.

Tabel 3. Provincie

		Aantal	%	CBS 2013
Provincie	Groningen	6	1,6%	3,5%
	Friesland	18	4,8%	3,9%
	Drenthe	12	3,2%	2,9%
	Overijssel	25	6,6%	6,8%
	Flevoland	11	2,9%	2,3%
	Gelderland	65	17,2%	12,0%
	Utrecht	25	6,6%	7,3%
	Noord-Holland	53	14,0%	16,2%
	Zuid-Holland	56	14,8%	21,2%
	Zeeland	13	3,4%	2,3%
	Noord-Brabant	68	18,0%	14,8%
	Limburg	23	6,1%	6,8%
	niet ingevuld	3	,8%	-
	Totaal	378	100,0%	100,0%

Tabel 4. Militaire loopbaan

		Aantal	%
Hoe lang duurde uw militaire loopbaan?	Korter dan 2 jaar	87	23,0%
	2-5 jaar	105	27,8%
	6-10 jaar	34	9,0%
	Langer dan 10 jaar	152	40,2%
	Totaal	378	100,0%
Periode van uitzending (meerdere antwoorden mogelijk)	Voor 1963	225	59,5%
	1963-1989	64	16,9%
	1989-1999	82	21,7%
	Na 1999	59	15,6%
	Totaal	378	100,0%

HOOFDSTUK 2 DE EIGEN UITVAART

Iets meer dan een zesde van de ondervraagden heeft nog geen keuze tussen begraven of cremen gemaakt. Een kwart van de ondervraagden wil begraven worden (we treffen die relatief vaak aan in de oudste leeftijdsgroep), terwijl meer dan de helft (56%) aangeeft gecremeerd te willen worden. De helft van degenen die gecremeerd willen worden heeft nog geen besluit genomen over de asbestemming, degenen die dat besluit wel genomen hebben, kiezen in meerderheid voor verstrooiing. Het aantal bijzettingen van een urn op een begraafplaats is met 6% van de voorkeuren beperkt.

Over plaats waar men begraven wil worden of waar de urn zou moeten worden bijgezet heeft ruim 40% nog niet nagedacht, 30% heeft die keuze al gemaakt. Vooral in de oudste groep (81 jaar en ouder) is die keuze al gemaakt (52%).

Tabel 5. Uitvaartwensen en - besluit

		Aantal	%
Wilt u begraven of gecremeerd worden?	Begraven	101	26,7%
	Gecremeerd, en de urn moet worden bijgezet op een begraafplaats	22	5,8%
	Gecremeerd en mijn as moet verstrooid worden op een plek naar mijn keuze	100	26,5%
	Gecremeerd, maar er is nog geen besluit over asbestemming genomen	91	24,1%
	Weet ik nog niet	61	16,1%
	Geen antwoord/ niet ingevuld	3	,8%
	Totaal	378	100,0%
Heeft u nagedacht over de plek waar u begraven wilt worden/waar uw urn moet worden bij gezet? <i>Basis: excl. asverstrooiing)</i>	Ja, en dat is al besloten	83	29,9%
	Ja, daar is wel over nagedacht maar nog niet over besloten	63	22,7%
	Nee ,daar heb ik nog niet over nagedacht	121	43,5%
	Geen antwoord/niet ingevuld	11	4,0%
	Totaal	278	100,0%
Wie neemt het besluit over de keuze van uw laatste rustplaats <i>Basis: excl. asverstrooiing en reeds besloten waar begraven)</i>	Dat besluit neem ik helemaal zelf	28	14,4%
	Dat besluit neem ik samen met mijn partner en/of kinderen	96	49,2%
	Dat besluit laat ik over aan mijn partner en/of kinderen	59	30,3%
	Geen antwoord/niet ingevuld	12	6,2%
	Totaal	195	100,0%

Van degenen die nog geen besluit hebben genomen over de laatste rustplaats, zegt 30% dat besluit aan de nabestaanden over te laten. De helft neemt dat besluit samen met partner en/of kinderen. Eén op deze zeven zegt dat besluit helemaal zelf te nemen. Logischer wijs treffen we deze veteranen vooral aan bij alleenstaanden zonder kinderen, maar ook 10% van de gehuwde veteranen zegt dat besluit alleen te zullen nemen.

Het merendeel van de veteranen hecht er niet aan dat er op zijn uitvaart aandacht wordt besteed aan hun status als veteraan. Slechts enkelen spreken de wens uit dat de uitvaart juist sterk in het teken van hun veteraan zijn moet staan. Een derde van de ondervraagden geeft aan dat het wel fijn zou zijn als er enige aandacht aan zou worden geschonken.

Tabel 6. Rol van 'veteraan- zijn' op de uitvaart

	Aantal	%
Mijn uitvaart moet in sterke mate in het teken staan van het feit dat ik veteraan ben	7	1,9%
Het zou fijn zijn als op mijn uitvaart enige aandacht zou zijn voor mijn veteranenstatus	132	34,9%
Voor mij hoeft er tijdens mijn uitvaart geen aandacht te zijn voor mijn veteranenstatus	222	58,7%
Geen antwoord/niet ingevuld	17	4,5%
Totaal	378	100,0%

Met name degenen die voor 1963 zijn uitgezonden (en die dus ook tot de oudste groep van deelnemers behoren) vinden de aandacht aan de veteranenstatus op hun uitvaart niet nodig (66%). In de jongste groep respondenten (tot 60 jaar) is men nog het meest geporteerd voor aandacht hiervoor op de uitvaart (56% 'zou fijn zijn' en 4% 'in sterke mate').

Voor de keuze van een begraafplaats zijn met name de bereikbaarheid voor de nabestaanden en de nabijheid bij de huidige woonplaats belangrijk of doorslaggevend, maar ook de aanwezigheid van een familiegraf of eerder overleden dierbaren speelt voor meer dan 10% van de ondervraagden een doorslaggevende rol bij de keuze of heeft dat gedaan.

Tabel 7. Belangrijkheid aspecten bij keuze begraafplaats/ plaats voor urnen

	Doorslag- gevend	Belangrijk	Minder belangrijk	Onbelangrijk	Niet van toepassing	Geen antwoord/ niet ingevuld	Totaal
	%	%	%	%	%	%	%
Nabijheid bij mijn huidige woonplaats	26%	20%	14%	11%	14%	15%	100%
Bereikbaarheid voor mijn nabestaanden	16%	32%	8%	8%	12%	23%	100%
Aanwezigheid van een (eigen) familiegraf	10%	6%	9%	10%	42%	23%	100%
Eerder overleden dierbaren die daar begraven zijn	15%	7%	6%	15%	36%	20%	100%
Omgeving / ligging in de natuur	6%	20%	14%	17%	20%	23%	100%
Godsdienstige reden	6%	10%	10%	15%	35%	25%	100%

HOOFDSTUK 3 DE VETERANENBEGRAAFPLAATS

De veteranen is vervolgens een aantal vragen over de mogelijke veteranenbegravingplaats voorgelegd na de volgende introductie:

In Loenen (bij Apeldoorn) wordt naast het Militair Ereveld mogelijk een veteranenbegravingplaats aangelegd. Op deze begravingplaats zal dan tevens ruimte zijn voor een urnenmuur en een verstrooiingsveld. Ook partners van de veteraan kunnen hier hun laatste rustplaats vinden. De grafstenen op de begravingplaats zijn gelijk. Ze zijn allemaal van hetzelfde materiaal en hebben dezelfde vorm.

De kosten van begraven / bijzetten op een veteranenbegravingplaats zijn - net als bij andere begravingplaatsen - geheel voor eigen rekening.

30 ondervraagden (7,9%) zou de veteranenbegravingplaats kiezen als laatste rustplaats, dertien van hen geven aan dat de partner daar ook begraven dan wel bijgezet of verstrooid wil worden, maar in drie gevallen kiest men voor de veteranenbegravingplaats en zal de uitvaart van de partner daar niet plaatsvinden. Van de elf ondervraagden die niet weten of hun partner ook de veteranenbegravingplaats tot haar laatste rustplaats wil maken, zeggen twee op hun beslissing terug te komen mocht de partner besluiten niet naar Loenen te willen.

Tabel 8. Keuze voor Loenen als laatste rustplaats voor veteraan en evt. partner

		Aantal	%
Wilt u op deze veteranenbegravingplaats in Loenen begraven worden, dan wel daar uw as laten verstrooien of uw urn laten bijzetten?	Ja	30	7,9%
	Nee	339	89,7%
	Geen antwoord/ niet ingevuld	9	2,4%
Wil uw partner op de veteranenbegravingplaats begraven worden? <i>Basis: kiest zelf voor Loenen</i> <i>N=30</i>	Ja	13	
	Nee	3	
	Weet niet	11	
	Niet van toepassing: ik ben weduwe/weduwenaar	2	
	Niet van toepassing: ik heb geen partner	1	
Indien partner niet wil, verandert dat uw keuze voor Loenen? <i>Basis: weet niet of partner ook wil</i> <i>N=11</i>	Ja, dan wordt Loenen ook niet mijn laatste rustplaats	2	
	Nee, ik blijf bij mijn keuze voor Loenen	9	

Van de -kleine - groep veteranen die graag wil dat hun uitvaart in sterke mate in het teken komt te staan van hun veteranenstatus geeft iets minder dan de helft aan dat men voor de veteranenbegraafplaats op Loenen kiest. Naarmate men minder belang hecht aan de status van veteraan zijn neemt de belangstelling voor Loenen af.

Tabel 9. Relatie belang veteranenstatus bij uitvaart en de keuze voor Loenen

	Wilt u op deze veteranenbegraafplaats in Loenen begraven worden, dan wel daar uw as laten verstrooien of uw urn laten bijzetten?			
	Ja	Nee	Geen antwoord/ niet ingevuld	Totaal
	%	%	%	%
Mijn uitvaart moet in sterke mate in het teken staan van het feit dat ik veteraan ben	43%	43%	14%	100%
Het zou fijn zijn als op mijn uitvaart enige aandacht zou zijn voor mijn veteranenstatus	16%	83%	1%	100%
Voor mij hoeft er tijdens mijn uitvaart geen aandacht te zijn voor mijn veteranenstatus	3%	95%	3%	100%
Geen antwoord/niet ingevuld	0%	94%	6%	100%
Totaal	8%	90%	2%	100%

Maar de belangstelling is ook sterk afhankelijk van de regio waarin men woont. Tabel 10 laat zien dat die het grootst is in het oosten van het land. Er zijn 7 respondenten uit het Cebuco gebied Apeldoorn; 3 van hen kiezen voor de veteranenbegraafplaats als laatste rustplaats ook al gaven twee van hen aan dat aan er wat hen betreft geen speciale belangstelling voor hun veteranenstatus te zijn op hun uitvaart.

Tabel 10. Keuze Loenen naar regio

		Keuze voor Loenen (n=30)
Regio	Noord	6%
	Oost	11%
	West	8%
	Zuid	6%
	Totaal	8%

Ook de leeftijd van de veteraan speelt een grote rol; er is weinig belangstelling bij de oudste groepen. 19 van de 30 ondervraagden die kiezen voor Loenen zijn jonger dan 70 jaar.

Tabel 11. Keuze voor Loenen naar leeftijd

	Keuze voor Loenen?		
	Ja	Nee	Totaal
	%	%	%
tot en met 60 jaar	15%	85%	100%
61 tot en met 70 jaar	11%	89%	100%
71 tot en met 75 jaar	6%	94%	100%
76 tot en met 80 jaar	3%	97%	100%
81 tot en met 85 jaar	8%	92%	100%
86 jaar en ouder	4%	96%	100%
Totaal	8%	92%	100%

De veteranen die voor Loenen kiezen is gevraagd welke eisen men aan de begraafplaats toekent. Uit tabel 12 blijkt dat met name de aanwezigheid van een aula voor de afscheidsdienst door de helft van hen als absolute eis wordt gesteld, maar het begraven/ bijzetten van partners en een gedenkcentrum is voor een derde een eis.

Tabel 12. Eisen aan veteranenbegraafplaats

<i>Basis: kiest voor Loenen N=30</i>					
	Absolute eis	Zou fijn zijn, maar is geen eis	Vervelend, maar niet erg als dat zou zijn	Dit wil ik juist absoluut niet	Totaal
	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Gelegenheid voor begraven/bijzetten van urn van partners van veteranen	11	15	3	1	30
Aanwezigheid van een gedenkcentrum voor de veteranen en hun missies	10	18	2	0	30
Standaard grafstenen	5	19	2	4	30
Aula voor afscheidsdienst	14	14	2	0	30
Restaurant voor bezoekers	10	15	5	0	30

Weerstand tegen bepaalde onderdelen/ diensten die Monuta voor ogen heeft met de veteranenbegraafplaats zijn er niet; weliswaar geven 4 ondervraagden aan dat men geen standaard grafsteen wil maar in alle 4 gevallen gaat het om ondervraagden die gecremeerd willen worden en met het antwoord 'dat wil ik absoluut niet' meer naar hun eigen wensen lijken gerefereerd te hebben.

Vier ondervraagden geven aan aanvullende eisen te hebben. Ze omschrijven deze als volgt:

Kosten

Alleen samen met mijn partner xxx geboren...1965

Na bepaalde tijd ruimen van graven

>10 jaar

Vervolgens is de geïnteresseerden in Loenen als laatste rustplaats de vraag voorgelegd of men bezwaar heeft tegen een apart veld voor politie en brandweer en of men er bezwaar zou hebben als de veteranenbegraafplaats onderdeel zou uitmaken van een algemene begraafplaats voor de lokale bevolking van Loenen en omgeving. Een apart veld voor politie of brandweer stuit bij 3 ondervraagden op bezwaren, de meesten hebben hier geen probleem mee. Anders is het gesteld met de vraag of de veteranenbegraafplaats onderdeel kan zijn van een grotere begraafplaats. Zeven van de 30 ondervraagden tekenen hier bezwaar tegen aan.

Tabel 13. Bezwaren tegen andere groepen op of bij veteranenbegraafplaats

	Ja	Nee	Totaal
	Aantal	Aantal	Aantal
Heeft uw bezwaar tegen een apart veld op de begraafplaats voor politie en of brandweer?	3	27	30
Heeft u er bezwaar tegen dat de veteranenbegraafplaats onderdeel zou zijn van een grotere begraafplaats voor de lokale bevolking van Loenen en omgeving?	7	23	30

Aan het slot van de lijst werd de respondenten nogmaals gevraagd of men voor Loenen zou kiezen. Zeven ondervraagden stellen alleen bij hun keuze te blijven als aan hun eisen en bezwaren wordt voldaan.

Tabel 14. Indien een veteranenbegraafplaats (met urnenmuur / asverstrooiingsveld) in Loenen wordt gerealiseerd, zou u er dan voor kiezen om daar uw laatste rustplaats te hebben?

	Aantal
Ja zeker, ongeacht of er aan al mijn eisen of bezwaren wordt tegemoet gekomen	23
Ja, maar alleen als voldaan is aan de door mij genoemde eisen en bezwaren	7
Nee	0
Totaal	30

Als we inzoomen op deze 7 ondervraagden lijkt het in bijna alle gevallen vooral te gaan om de eis dat ook partners begraven/ bijgezet zouden moeten kunnen worden. Drie hadden ook een aanvullende eis (kosten?/ ruimen na bepaalde tijd / >10 jaar) en één ondervraagde zegt bezwaar te hebben als de veteranenbegraafplaats onderdeel zou zijn van een algemene begraafplaats.

Meer veteranen geïnteresseerd?

De vragen over de nadere invulling van Loenen en eventuele bezwaren is ook voorgelegd aan deelnemers die aangaven niet op Loenen begraven te willen worden (n=339). Bij de slotvraag geven 13 ondervraagden aan al dan niet onder voorwaarden Loenen als laatste rustplaats te willen. Het is niet goed traceerbaar op grond waarvan men van mening veranderd is. Als dit al het geval is. Het kan zijn dat men hetzij de eerste dan wel de slotvraag verkeerd heeft ingevuld. Voor zover wij bij inspectie van de formulieren kunnen nagaan gaat het in ieder geval om 1 respondent die van mening veranderd is en nu wel op Loenen begraven wil worden. Deze man (jonger dan 60) wenst dat zijn uitvaart sterk in het teken van de veteranenstatus zal staan en hij voegt als slotopmerking toe: *Als Loenen niet doorgaat ga ik mijn eigen gemeente vragen om een veteranenbegraafplaats!!*

Bij de andere twaalf gevallen is uit de rest van de vragenlijst dan wel de opmerkingen niet herleidbaar waar men nu precies voor kiest.

Als we ze allemaal meetellen als potentiële geïnteresseerden voor de veteranenbegraafplaats stijgt het percentage naar 11,4%.

CONCLUSIE

Het onderzoek laat zien dat er een redelijke interesse is in een veteranenbegraafplaats in Loenen; 8% (tot maximaal 11%) van de houders van een veteranenpas zegt op dat de veteranenbegraafplaats Loenen de laatste rustplaats zou zijn.

Vaak gaat het inderdaad om een rustplaats want opvallend verschil met degenen die niet kiezen voor Loenen is dat men vaker kiest voor begraven of bijzetten van een urn (53% vs 31%).

In veel gevallen wil ook de echtgenote (op één na gaat het bij alle 30 veteranen die kiezen voor Loenen om een man) dat in Loenen haar uitvaart plaatsvindt. Dat de partner daar de laatste rustplaats mag vinden - met een aula en een gedenkcentrum voor de missies - een belangrijke eis die men stelt aan de begraafplaats. Hoewel een deel er bezwaar tegen heeft als de begraafplaats een onderdeel van een algemene begraafplaats zou zijn, zou dat voor niemand een reden zijn om dan niet meer voor Loenen te kiezen.

De begraafplaats lijkt met name aantrekkelijk te zijn voor veteranen die niet te ver van Loenen wonen (plus minus een straal van 50 km).

Onder de oudste groep is de belangstelling beduidend minder dan onder de jongere lichten veteranen; niet alleen hecht men in de oudste groep minder aan de veteranenstatus, maar men heeft ook al vaker de keuze voor de laatste rustplaats vastgelegd.

De oudste groep (77 jaar en ouder) maakt echter wel het merendeel van de pashouders uit.

Er zijn een aantal factoren die maken dat het percentage van 8- 11% mogelijk in werkelijkheid waarschijnlijk lager zal liggen:

- Als aangegeven is er sprake van grotere interesse uit de regio; het aantal respondenten uit de regio (met name Gelderland) lijkt oververtegenwoordigd
- Het aantal 'jongeren' is in het onderzoek sterk oververtegenwoordigd in vergelijking met de omvang van de groep in het veteranenbestand.
- De uitnodiging en het onderwerp van de vragenlijst maakt dat het plausibel is dat er sprake is van enige selectieve respons.

Het onderzoek is verricht onder houders van een veteranenpas. De belangstelling bij veteranen zonder een dergelijke pas zal naar verwachting lager zijn omdat deze groep -volgens onderzoeken van het Vi - minder waarde hecht aan de veteranenstatus. Extrapolatie van de resultaten naar de gehele veteranenpopulatie is derhalve niet mogelijk.

BIJLAGE: VRAGENLIJST EN UITNODIGINGSBRIEF

Doorn, 18 februari 2014

Geachte veteraan,

Het betuigen van de laatste eer aan overleden veteranen staat steeds meer in de belangstelling. Dat eerbetoon kan nu al tijdens een reguliere uitvaart op een reguliere begraafplaats plaatsvinden. Er is echter ook interesse voor een speciale veteranenbegraafplaats, zo bleek een jaar geleden uit een verkennend onderzoek onder veteranen waarvan in *Checkpoint* al verslag werd gedaan. Het is duidelijk dat er onder veteranen een zekere behoefte is aan een veteranenbegraafplaats. Het is echter nog niet duidelijk of die behoefte groot genoeg is om daadwerkelijk een veteranenbegraafplaats te kunnen realiseren. Monuta heeft het idee in goed overleg met het fonds (Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg), het Veteranen Platform en het Veteraneninstituut opgepikt en wil graag nader onderzoeken of de realisatie van een veteranenbegraafplaats een haalbare kaart is. Wij nodigen u van harte uit om mee te werken aan dit onderzoek. Ook als u zelf geen behoefte heeft aan een veteranenbegraafplaats, verzoeken wij u toch om aan dit onderzoek deel te nemen.

Bij deze brief vindt u de vragenlijst. Wij stellen het zeer op prijs als u de vragenlijst wilt invullen en in bijgevoegde antwoordenvolp wilt terugsturen. *Wij verzoeken u dit te doen voor 7 maart*. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 10 minuten. Monuta zal de ingevulde vragenlijsten verwerken, maar krijgt via het Veteraneninstituut geen namen of contactgegevens van veteranen die aan het onderzoek deelnemen. Uw gegevens worden derhalve volstrekt anoniem verwerkt.

Wij realiseren ons dat het bevragen van veteranen over hun laatste afscheid confronterend kan zijn. Ook beseffen we dat niet iedere veteraan hierbij al uitvoerig heeft stilgestaan. Desondanks hopen we dat u aan dit onderzoek wilt meewerken, net zozeer als wij hopen dat u nog vele jaren in zo goed mogelijke gezondheid zult leven.

Heeft u vragen over het onderzoek? Neem dan contact op met de heer Hans Bleijerveld van Monuta. Dit kunt u doen door een e-mail te sturen naar hbleijerveld@monuta.nl of te bellen naar 055-527 4277. Uiteraard ben ik zelf ook altijd bereid u te woord te staan.

Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

Met vriendelijke groet,

Hoofd kennis en onderzoek
Drs. Martin Elands

ONDERZOEK VETERANENBEGRAAFPLAATS

Invulinstructie: omdat de ingevulde formulieren automatisch met een scanner verwerkt worden, vragen we u vriendelijk op het volgende te letten:

- ✓ vul de vragenlijst in met zwarte of blauwe pen (*geen viltstift*)
- ✓ zet een duidelijk kruis in het antwoordvakje
- ✓ heeft u een fout antwoord, laat dan het foutieve kruisje staan en kleur het goede vakje helemaal in
- ✓ kruis in principe bij elke vraag één hokje aan; als er meerdere antwoorden gegeven mogen worden, staat dat er nadrukkelijk bij.

1. **Wat is uw geboortejaar?** Vul één cijfer per vakje in. Het hele cijfer moet binnen het vakje komen.

1	9		
---	---	--	--

2. **Wat is uw geslacht?**

- Man
 Vrouw

3. **Wat zijn de eerste vier cijfers van uw postcode?**

--	--	--	--

4. **Wat is uw gezinssituatie?**

- Alleenstaand of gescheiden
 Gehuwd of samenwonend
 Weduwe of weduwnaar

5. **Heeft u één of meerdere kinderen?**

- Ja, één kind
 Ja, meerdere kinderen
 Nee, geen kinderen

6. **In welke periode bent u als militair uitgezonden? (meerdere antwoorden mogelijk)**

- Voor 1963
 1963 – 1989
 1990 – 1999
 Na 1999

7. **Hoe lang duurde uw militaire loopbaan?**

- Kortere dan 2 jaar
 2-5 jaar
 6-10 jaar
 Langer dan 10 jaar

8. Het 'veteraan zijn' kan een plek krijgen op uw uitvaart en herdenking. Welk van de volgende omschrijvingen past het best bij u?

- Mijn uitvaart moet in sterke mate in het teken staan van het feit dat ik veteraan ben
- Het zou fijn zijn als op mijn uitvaart enige aandacht zou zijn voor mijn veteranenstatus, maar mijn uitvaart hoeft niet nadrukkelijk in dat teken te staan
- Voor mij hoeft er tijdens mijn uitvaart geen aandacht te zijn voor mijn veteranenstatus

9. Wilt u begraven of gecremeerd worden?

- Begraven
- Gecremeerd, en de urn moet worden bijgezet op een begraafplaats
- Gecremeerd, en mijn as moet verstrooid worden op een plek naar mijn keuze *gaat u door naar vraag 13*
- Gecremeerd, maar er is nog geen besluit over asbestemming genomen
- Weet ik nog niet

10. Heeft u nagedacht over de plek waar u begraven wilt worden / waar uw urn moet worden bijgezet?

- Ja, en dat is al besloten *gaat u door naar vraag 12*
- Ja, daar is wel over nagedacht maar nog niet over besloten
- Nee, daar heb ik nog niet over nagedacht

11. Wie neemt het besluit over de keuze van uw laatste rustplaats

- Dat besluit neem ik helemaal zelf
- Dat besluit neem ik samen met mijn partner en/of kinderen
- Dat besluit laat ik over aan mijn partner en/ of kinderen

12. Hier onder staat een aantal aspecten die van belang kunnen zijn voor de keuze van een begraafplaats. Kunt u per aspect aangeven hoe belangrijk dit aspect voor u is geweest of zal zijn?

	Doorslag- gevend	Belangrijk	Minder belangrijk	Onbelangrijk	Niet van toepassing
Nabijheid bij mijn huidige woonplaats	☐	☐	☐	☐	☐
Bereikbaarheid voor mijn nabestaanden	☐	☐	☐	☐	☐
Aanwezigheid van een (eigen) familiegraf	☐	☐	☐	☐	☐
Eerder overleden dierbaren die daar begraven zijn	☐	☐	☐	☐	☐
Omgeving/ ligging in de natuur	☐	☐	☐	☐	☐
Godsdienstige redenen	☐	☐	☐	☐	☐

Andere reden die voor u doorslaggevend of belangrijk is (geweest) bij de keuze van de begraafplaats:

In Loenen (bij Apeldoorn) wordt naast het Militair Ereveld mogelijk een veteranenbegraafplaats aangelegd.

Op deze begraafplaats zal dan tevens ruimte zijn voor een urnenmuur en een verstrooiingsveld. Ook partners van de veteraan kunnen hier hun laatste rustplaats vinden.

De grafstenen op de begraafplaats zijn gelijk. Ze zijn allemaal van hetzelfde materiaal en hebben dezelfde vorm.

De kosten van begraven / bijzetten op een veteranenbegraafplaats zijn - net als bij andere begraafplaatsen - geheel voor eigen rekening.

13. Wilt u op deze veteranenbegraafplaats in Loenen begraven worden, dan wel daar uw as laten verstrooien of uw urn laten bijzetten?

Ja

gaat u door naar vraag 14

Nee

gaat u door naar vraag 16

14. Wil uw partner op de veteranenbegraafplaats begraven worden?

Ja

gaat u door naar vraag 16

Nee

Weet niet

Niet van toepassing: ik ben weduwe/ weduwnaar

gaat u door naar vraag 16

Niet van toepassing: ik heb geen partner

gaat u door naar vraag 16

15. Indien uw partner niet op de veteranenbegraafplaats begraven / bijgezet wil worden, verandert dat uw keuze voor Loenen?

Ja, dan wordt Loenen ook niet mijn laatste rustplaats

Nee, ik blijf bij mijn keuze voor Loenen

16. Hieronder staat een aantal mogelijkheden en voorzieningen die de begraafplaats kan bieden. Geef per mogelijkheid alstublieft aan hoe belangrijk deze mogelijkheid of voorziening voor u is, dan wel in welke mate u juist bezwaar heeft tegen die mogelijkheid of voorziening van de veteranenbegraafplaats?

	Absolute eis	Zou fijn zijn, maar is geen eis	Vervelend, maar niet erg als dat zo zou zijn	Dit wil ik juist absoluut niet
Gelegenheid voor begraven / bijzetten van urn van partners van veteranen	☐	☐	☐	☐
Aanwezigheid van een gedenkcentrum voor de veteranen en hun missies	☐	☐	☐	☐
Standaard grafstenen	☐	☐	☐	☐
Aula voor afscheidsdienst	☐	☐	☐	☐
Restaurant voor bezoekers (o.a. koffie en broodjes verkrijgbaar)	☐	☐	☐	☐

17. Zijn er andere eisen waaraan de veteranenbegraafplaats Loenen voor u moet voldoen?

- Nee
 Ja, namelijk:

Een optie kan zijn de veteranenbegraafplaats niet exclusief voor veteranen te behouden (en hun partners), maar ook een speciaal veld te creëren voor andere personen. Personen die uit hoofde van hun functie tijdens hun leven zich hebben ingezet voor de veiligheid van anderen. Denk hierbij aan een speciaal veld voor politie en brandweer.

18. Heeft u bezwaar tegen een apart veld op de begraafplaats voor politie en / of brandweer?

- Ja
 Nee

Een andere optie kan zijn dat de veteranenbegraafplaats onderdeel van een grotere algemene begraafplaats is. Op deze begraafplaats mag dan ook de lokale bevolking van Loenen en omgeving de laatste rustplaats vinden. Voor veteranen en hun partners is dan een apart veld ingericht.

19. Heeft u er bezwaar tegen dat de veteranenbegraafplaats onderdeel zou zijn van een grotere begraafplaats voor de lokale bevolking van Loenen en omgeving?

- Ja
 Nee

20. Indien een veteranenbegraafplaats (met urnenmuur/asverstrooiingsveld) in Loenen wordt gerealiseerd, zou u er dan voor kiezen om daar uw laatste rustplaats te hebben?

- Ja zeker, ongeacht of er aan al mijn eisen of bezwaren wordt tegemoet gekomen
 Ja, maar alleen als voldaan is aan de door mij genoemde eisen en bezwaren
 Nee

21. Heeft u tot slot nog aanvullingen, opmerkingen of suggesties?

Hartelijk dank voor uw medewerking